

Postopki odločanja na področju osnovnošolskega izobraževanja

Milena Bonelli¹

I. Uvod

Področje osnovnošolskega izobraževanja je urejeno z **Zakonom o osnovni šoli** (Uradni list RS, št. 81/06-UPB3 in 102/07 – v nadaljevanju: **ZOsn**). Ker so se v praksi pogosto postavljala vprašanja v zvezi z uporabo določil upravnega postopka v zadevah, ki se nanašajo na odločanje o pravicah in dolžnostih učencev, je bilo s spremembami in dopolnitvami Zakona o osnovni šoli iz leta 2007 (Uradni list RS, št. 102/07) na novo dodano poglavje IV. A – »Odločanje o pravicah in dolžnostih učencev«, novo pa je tudi poglavje IV. B – »Vzgojno delovanje šole«.

291

V obrazložitvi k noveli Zakona o osnovni šoli (Poročevalec DZ, št. 57 z dne 20. 06. 2007) je navedeno sledeče: »S tem se postavlja jasna ločnica med vzgojnim delovanjem šole, ki je strokovne in ne upravnopravne narave, ter upravnopravnim odločanjem. Takšna razmejitev je bila predlagana ministrstvu s strani pravnih strokovnjakov oziroma pristojnega ministrstva, zahteva po tem pa prihaja tudi iz prakse. Pri opravih, ki so strokovne narave, se uporaba ZUP-a povsem izloči, kar ne gre za odločanje o pravicah in ker bi uporabljanje upravnega postopka tudi škodovalo samemu vzgojnemu delu.«

Zaradi specifične vsebine vzgojno-izobraževalnega dela so v zakonu o osnovni šoli posebej urejeni postopki v zvezi ocenjevanjem znanja (ugovor na oceno) in napredovanjem ter ponavljanjem učencev.

¹ Sekretarka na Ministrstvu za šolstvo in šport

V tem prispevku so zbrana določila predpisov, ki urejajo zgoraj navedene postopke, na koncu pa so povzeta še določila Zakona o šolski inšpekciji (Uradni list RS, št. 114/05 – UPB1), ki se nanašajo na inšpekcijski nadzor na področju (osnovnega) šolstva in možnost uveljavljanja sodnega varstva pravic.

II. Vzgojno delovanje šole – strokovno delo

Z novelo iz leta 2007 je v ZOsn dodano novo poglavje, ki se nanaša na vzgojno delovanje šole. Zakon v tem sklopu podaja definicijo vzgojnega delovanja šole in pravne akte, v katerih so določena pravila v zvezi vzgojnim delovanjem šole.

1. vzgojno delovanje šole – 60. člen ZOsn

Vzgojno delovanje šole je v skladu s 60. členom ZOsn strokovno delo, ki se izvaja v skladu s pravili stroke, v skladu s tem zakonom, na njegovi podlagi izdanimi predpisi in akti šole. Učenec in njegovi starši lahko pisno podajo ugovor razredniku, šolski svetovalni službi ali ravnatelju glede vzgojnega delovanja šole. Če učenec ali starši v 30 dneh ne dobijo pisnega odgovora, oziroma če z njim niso zadovoljni, lahko dajo pobudo za inšpekcijski pregled.

Vzgojne dejavnosti so v skladu s 60. d členom ZOsn proaktivne in preventivne dejavnosti, svetovanje in usmerjanje ter druge dejavnosti (pohvale, priznanja, nagrade, vrste vzgojnih ukrepov in podobno), s katerimi šola razvija varno in spodbudno okolje za doseganje ciljev iz 2. člena zakona.

2. vzgojni načrt – 60. d člen ZOsn

Šole načrtujejo svoje delo na področju vzgoje z vzgojnim načrtom (60. d člen ZOsn). **Z vzgojnim načrtom** šola določi načine doseganja in uresničevanja ciljev in vrednot iz 2. člena zakona, ob upoštevanju potreb in interesov učencev in posebnosti širšega okolja. Vzgojni načrt vsebuje vzgojne dejavnosti in oblike vzajemnega sodelovanja s starši in njihovo vključevanje v uresničevanje vzgojnega načrta. Pri pripravi vzgojnega načrta sodelujejo strokovni delavci šole ter učenci in starši. Vzgojni načrt sprejme svet šole na predlog ravnatelja v roku in po postopku, kot je določen za letni delovni načrt.

3. pravila šolskega reda – 60. e člen ZOsn

Na podlagi vzgojnega načrta šola v **pravilih šolskega reda** natančneje opredeli dolžnosti in odgovornosti učencev, načine zagotavljanja varnosti, pravila obnašanja in ravnanja, določi vzgojne ukrepe za posamezne kršitve, organiziranost učencev,

opravičevanje odsotnosti, sodelovanje pri zagotavljanju zdravstvenega varstva učencev. Pri oblikovanju pravil šolskega reda sodelujejo strokovni delavci šole ter učenci in starši. Pravila šolskega reda sprejme svet šole na predlog ravnatelja, ki si mora predhodno pridobiti mnenje učiteljskega zbora in sveta staršev.

Vzgojne ukrepe se izvede, kadar učenec krši svoje dolžnosti določene z zakonom ter drugimi predpisi in akti šole. Z vzgojnimi ukrepi ni mogoče omejiti določenih pravic učencev, opredeljenih v posameznih členih zakona o osnovni šoli.

4. vzgojni opomini

Učencu se lahko izreče **vzgojni opomin**, kadar krši dolžnosti in odgovornosti, določene z zakonom, drugimi predpisi, akti šole in ko vzgojne dejavnosti oziroma vzgojni ukrepi ob predhodnih kršitvah niso dosegli namena. Izrekanje vzgojnih opominov v osnovni šoli določa **Pravilnik o vzgojnih opominih v osnovni šoli** (Uradni list RS, št. 76/08). Pravilnik se začne uporabljati s 1.9.2009. Do navedenega datuma se uporablja **Pravilnik o pravicah in dolžnostih učencev v osnovni šoli** (Uradni list RS, št. 75/05).

Postopek izrekanja vzgojnih opominov v skladu s Pravilnikom o vzgojnih opominih v osnovni šoli – s 1. 9. 2009

a) pogoji za izrekanje vzgojnih opominov

Učencu se lahko izreče vzgojni opomin, kadar krši dolžnosti in odgovornosti, določene z zakonom, drugimi predpisi, akti šole, in ko vzgojne dejavnosti oziroma vzgojni ukrepi ob predhodnih kršitvah niso dosegli namena. Šola pred izrekom vzgojnega opomina uporabi ukrepe, določene z vzgojnim načrtom in pravili šolskega reda.

Vzgojni opomin šola lahko izreče za kršitve, ki so storjene v času pouka, dnevih dejavnosti in drugih organiziranih oblikah vzgojno-izobraževalne dejavnosti ter drugih dejavnosti, ki so opredeljene v letnem delovnem načrtu, hišnem redu, pravilih šolskega reda in drugih aktih šole.

b) postopek izrekanja vzgojnih opominov

Obrazložen pisni predlog za izrek vzgojnega opomina poda strokovni delavec šole razredniku. Razrednik preveri, ali je učenec kršil dolžnosti in odgovornosti, določene z zakonom, drugimi predpisi in akti šole, ter katere vzgojne dejavnosti in vzgojne ukrepe je za učenca šola predhodno že izvedla. Nato razrednik opravi razgovor z učencem in njegovimi starši oziroma strokovnim delavcem šole, ki zastopa interese učenca, če se starši ne udeležijo pogovora. Po razgovoru razrednik pripravi pisni obrazložen predlog za izrek vzgojnega opomina in ga posreduje učiteljskemu zboru. Če razrednik oceni, da ni razlogov za izrek vzgojnega opomina, o tem seznani učiteljski zbor. Z razrednikom sodeluje šolska svetovalna služba, po potrebi pa tudi drugi strokovni delavci šole.

c) način izrekanja vzgojnih opominov

Vzgojni opomin izreče učiteljski zbor. Učencu se lahko izreče vzgojni opomin v posameznem šolskem letu največ trikrat. Šola učencu izroči dva izvoda obvestila o vzgojnem opominu. Učenec en izvod s podpisom staršev vrne šoli. Če razrednik dvomi v verodostojnost podpisa staršev oziroma če učenec v petih delovnih dneh od prejema ne vrne podpisanega obvestila, obvesti o tem starše. O poteku postopka izrekanja vzgojnega opomina šola vodi zabeležke. Izrek opomina razrednik zabeleži v mapo vzgojnih opominov.

d) individualizirani vzgojni načrt

Šola za učenca, ki mu je bil izrečen vzgojni opomin, najkasneje v desetih delovnih dneh od izrečenega opomina pripravi individualizirani vzgojni načrt, v katerem opredeli konkretne vzgojne dejavnosti, postopke in vzgojne ukrepe, ki jih bo izvajala. Za učenca, ki se prešola na drugo šolo, individualizirani vzgojni načrt pripravi ta šola. Pri pripravi individualiziranega vzgojnega načrta lahko sodelujejo tudi starši učenca. Šola spremlja izvajanje individualiziranega vzgojnega načrta.

Postopek izrekanja vzgojnih ukrepov v skladu s Pravilnikom o pravicah in dolžnostih učencev v osnovni šoli – do 31. 8. 2009**a) izrekanje vzgojnih ukrepov (31. člen)**

Učencu se zaradi storjenih kršitev lahko izrečejo vzgojni ukrepi, določeni s pravilnikom. Za hujše kršitve, določene v drugem odstavku 30. člena pravilnika, se izreče vzgojni ukrep, razen če razrednik oceni, da učenec potrebuje pomoč oziroma svetovanje. Pri izbiri določenega vzgojnega ukrepa za kršitve, ki niso opredeljene kot hujše kršitve, morajo razrednik, ravnatelj in učiteljski zbor upoštevati postopnost uporabe posameznih vzgojnih ukrepov, določenih s pravilnikom. V primeru izrekanja vzgojnih ukrepov za hujše kršitve, določene v drugem odstavku 30. člena pravilnika, razen za kršitve iz prve alinee, načelo postopnosti ne velja.

b) predlog za začetek postopka (32. člen)

Predlog za začetek postopka zaradi storjene kršitve lahko razredniku poda vsak delavec šole, starši ali učenec. Razrednik razišče okoliščine domnevne kršitve, zbere dodatne informacije od morebitnih očitvidcev in se pogovori z učencem, tako da lahko le-ta pojasni vse o domnevni kršitvi.

Če je na podlagi okoliščin mogoče sklepati, da bo po zaključku obravnave kršitve uporabljen eden od vzgojnih ukrepov od tretje do šeste alinee 34. člena pravilnika, mora razrednik o kršitvi takoj obvestiti starše in jih pozvati, da prisostvujejo pogovoru z učencem. Če starši ne morejo prisostvovati pogovoru ali odklonijo sodelovanje, pri pogovoru sodeluje strokovni delavec šole, ki ga izbere učenec. Če učenec strokovnega

delavca ne izbere, ga določi ravnatelj šole. Če je pri kršitvi udeleženih več učencev, so pri skupnem pogovoru s kršitelji prisotni starši le, če je mogoče zagotoviti prisotnost staršev vseh učencev oziroma strokovnih delavcev.

c) izbira vzgojnega ukrepa (33. člen)

Razrednik mora pred izbiro vzgojnega ukrepa zanesljivo ugotoviti, da je kršitev mogoče pripisati določenemu učencu ali skupini učencev. Pri izbiri določenega vzgojnega ukrepa mora razrednik upoštevati: predvidene pedagoške posledice ukrepanja, zmožnost presoje posledic lastnih dejanj glede na učenčevo starost, nagibe oziroma motive za dejanje, okolje, v katerem učenec živi, škodljivost dejanja, ponavljanje kršitve.

d) vzgojni ukrepi (34. člen)

Glede na ugotovitve v postopku obravnave kršitve ter ob upoštevanju okoliščin iz prejšnjega člena se razrednik lahko odloči, da:

- učenca pokliče na pogovor in mu izreče ustni opomin,
- učenca pokliče na pogovor in mu izreče pisni opomin,
- učenca pokliče na pogovor in mu izreče strogi opomin razrednika,
- predlaga, da se učencu izreče opomin oddelčnega učiteljskega zbora; če je predlog sprejet, razrednik pozove učenca in starše na pogovor, jim izroči opomin in jih opozori, da lahko nadaljnje kršitve privedejo do premestitve učenca v drug oddelek,
- predlaga, da se učencu izreče opomin ravnatelja, učiteljskemu zboru pa lahko predlaga, da odloči o premestitvi učenca v drug oddelek; če ravnatelj učencu izreče opomin, pozove učenca in starše na pogovor in jim ga izroči. Če je učiteljski zbor sprejel odločitev o premestitvi učenca v drug oddelek, jih obvesti tudi o tem, ter jih opozori, da bo lahko v primeru nadaljnjih kršitev šola začela s postopkom prešolanja učenca,
- predlaga, da se učencu izreče opomin učiteljskega zbora; če mu ga le-ta izreče, ravnatelj pozove učenca in starše na pogovor ter jim ga izroči.

Ob predlogu za izrek opomina učiteljskega zbora ali po izreku tega vzgojnega ukrepa lahko razrednik predlaga, da učiteljski zbor sprejme tudi odločitev o začetku postopka za prešolanje učenca. Prešolanje učenca se izvede v skladu z določili 54. člena zakona o osnovni šoli. Telesne in denarne kazni niso dovoljene.

Praden učiteljski zbor sklepa o premestitvi učenca v drug oddelek oziroma o začetku postopka za prešolanje učenca, si ravnatelj šole pridobi pisno mnenje razrednika in pisno mnenje šolske svetovalne službe. Razrednik in ravnatelj vodita o svojih dejanjih v postopku obravnavanja kršitve (pogovori z učencem, pogovori s starši, telefonski pogovori, pisna obvestila staršem itd.) pisne zapise.

e) zadržanje vzgojnega ukrepa (36. člen)

Premestitev učenca v drug oddelek ali začetek postopka za prešolanje učenca lahko učiteljski zbor za določen čas zadrži. Ravnatelj lahko zaradi kršitve postopka ali drugih utemeljenih razlogov zadrži uporabo kateregakoli vzgojnega ukrepa.

f) obvestilo o vzgojnem ukrepu (38. člen)

Vsak izrečen vzgojni ukrep se vpiše v obvestilo o vzgojnem ukrepu, ki obsega vrsto ukrepa, obrazložitev in pravni pouk. Obvestilo o vzgojnem ukrepu se osebno vroči staršem, ki s podpisom potrdijo njegov prejem. Če pri pogovorih ob izrekanju oziroma izročitvi vzgojnega ukrepa ni predvidena prisotnost staršev ali pa se starši ne odzovejo pisnemu vabilu na pogovor, razrednik oziroma ravnatelj pošlje staršem obvestilo o vzgojnem ukrepu s priporočeno pošto pošiljko. Drugi izvod obvestila o vzgojnem ukrepu se vloži v mapo vzgojnih ukrepov.

g) ugovor zoper vzgojni ukrep (39. člen)

Zoper vzgojni ukrep lahko starši v osmih dneh od dneva, ko jim je bilo vročeno obvestilo o vzgojnem ukrepu, predložijo ravnatelju šole obrazložen ugovor. Ravnatelj mora najpozneje v treh dneh po prejemu ugovora imenovati tričlansko komisijo, ki odloča o ugovoru. Med člani komisije mora biti vsaj en član, ki ni zaposlen v šoli. Komisija takoj preveri ustreznost vzgojnega ukrepa. Odločitev komisije je dokončna.

h) izbris vzgojnih ukrepov (40. člen)

Vzgojne ukrepe iz 34. člena pravilnika je mogoče pod določenimi pogoji izbrisati. Vzgojni ukrep, ki ni bil izbrisan, se izbriše po enem letu od njegovega izreka. Izbris vzgojnega ukrepa se opravi tako, da se obvestilo o vzgojnem ukrepu izvzame iz mape vzgojnih ukrepov učenca in se uniči. Ko se vzgojni ukrep izbriše, se šteje, da ni bil izrečen.

i) varstvo pravic učenca (41. člen)

Če učenec meni, da so bile njegove pravice iz 2. člena pravilnika kršene, lahko na to sam ali njegovi starši glede na vrsto in stopnjo kršitve pisno opozori razrednika, šolsko svetovalno službo, ravnatelja, ali svet šole. Učenec oziroma starši imajo pravico, da najkasneje v 30 dneh od vložitve opozorila dobijo odgovor. Če učenec ali starši v 30 dneh ne dobijo odgovora, oziroma če z njim niso zadovoljni, lahko dajo pobudo za inšpekcijski pregled.

III. Postopek odločanja o pravicah in dolžnostih učencev – uporaba Zakona o splošnem upravnem postopku

Z novelo ZOsn je na novo dodano tudi posebno poglavje, ki ureja postopek odločanja o pravicah in dolžnostih učencev. V 60. a členu so izrecno navedeni postopki, v katerih se uporabljajo **določbe Zakona o splošnem upravnem postopku** (Uradni list RS, št. 80/99 in spremembe – ZUP). V skladu z 31. členom ZUP upravni postopek vodi in v njem odloča oseba, ki izpolnjuje pogoje glede izobrazbe in strokovnega izpita iz upravnega postopka. Na tej podlagi je bila izdana **Uredba o izobrazbi, ki jo morajo imeti zaposleni za vodenje in odločanje v upravnem postopku in o strokovnem izpitu iz upravnega postopka** (Uradni list RS, št. 29/00, 66/04 in 17/06).

Strokovni izpit iz upravnega postopka ni potreben za vodenje in odločanje v enostavnih upravnih zadevah, ki jih določi vlada z uredbo. **Uredba o določitvi enostavnih upravnih zadev, za katere ni potrebno opravljati strokovnega izpita iz upravnega postopka** (Uradni list RS, št. 76/08) v 2. členu določa, da strokovni izpit iz upravnega postopka ni potreben za izdajanje potrdil in drugih listin, o katerih se vodi uradna evidenca.

1. Odločanje o pravicah in dolžnostih učenca – uporaba določb Zakona o splošnem upravnem postopku (60. a – 60. c člen ZOsn)

Določbe zakona, ki ureja splošni upravni postopek, se uporabljajo v postopkih v zvezi z vpisom, prestopom, prešolanjem, odložitvijo šolanja, oprostitvijo sodelovanja pri posameznem predmetu, prepovedjo obiskovanja osnovne šole po izpolnitvi osnovnošolske obveznosti, statusom učenca, ki se vzporedno izobražuje oziroma statusom športnika in v zvezi dodelitvijo sredstev učencem, ki zaradi socialnega položaja ne zmorejo v celoti plačati prispevkov za materialne stroške programa (šola v naravi, prehrana, učbeniki).

Če za posamezno odločitev ni posebej določen pristojen organ, o pravicah in dolžnostih **na prvi stopnji odloča ravnatelj**. O odložitvi začetka šolanja in odložitvi šolanja med šolskim letom v prvem razredu odloči šola na podlagi mnenja strokovne komisije, ki jo imenuje ravnatelj in jo sestavlja šolski zdravnik, svetovalni delavec ter vzgojitelj oziroma učitelj.

O pritožbah v zvezi z uresničevanjem pravic in dolžnosti otroka oziroma učenca **odloča pritožbena komisija**. Svet šole imenuje pritožbeno komisijo. V pritožbeno komisijo se imenuje najmanj 10 članov, od katerih mora biti več kot polovica strokovnih delavcev šole. Izmed članov pritožbene komisije predsednik sveta imenuje

pet članov, ki odločajo v posameznem primeru. Člani komisije za posamezni primer so trije predstavniki delavcev šole in dva zunanja člana (predstavniki staršev in strokovni delavci druge šole). Pritožbena komisija je imenovana za štiri leta. Ista oseba se lahko imenuje za člana pritožbene komisije večkrat.

a) vpis v osnovno šolo in prestop na drugo šolo – 44. in 48. člen ZOsn

V skladu s 44. členom Zakona o osnovni šoli osnovna šola vpisuje otroke v prvi razred v mesecu februarju za naslednje šolsko leto. Najmanj tri mesece pred začetkom pouka šola staršem otrok, vpisanih v prvi razred, izda **potrdilo o šolanju** oziroma **obvestilo o odložitvi začetka šolanja**.

Zakon o osnovni šoli v 48. členu opredeljuje pravico do vpisa v šolskem okolišu, v katerem otrok stalno aličasno prebiva. To je t.i. primarni šolski okoliš, šola v tem okolišu je dolžna otroka vpisati. Zakon dopušča tudi možnost vpisa otroka v drugo osnovno šolo (torej šolo t.i. "drugega" šolskega okoliša) in sicer pod pogojem, če šola drugega šolskega okoliša s tem soglaša. Učenec na drugo osnovno šolo lahko prestopi tudi med šolanjem, če ta šola s tem soglaša. Zakon učencu, ki se med šolanjem preseli v šolski okoliš druge osnovne šole zagotavlja, da ima pravico dokončati šolanje na osnovni šoli, v katero je vpisan.

Podrobnejša določila v zvezi z vpisom oziroma prepisom učencev v šolo drugega šolskega okoliša vsebuje poseben predpis, to je **Uredba Vlade RS o merilih za oblikovanje javne mreže osnovnih šol, javne mreže osnovnih šol in zavodov za vzgojo in izobraževanje otrok in mladostnikov s posebnimi potrebami ter javne mreže glasbenih šol** (Uradni list RS, št. 16/98, 27/99 in 134/03, v nadaljnjem besedilu: uredba). V skladu s 6. členom uredbe starši lahko vpišejo otroka v prvi razred v šolo zunaj šolskega okoliša, v katerem prebivajo, če ta šola s tem soglaša. Starši morajo starši najprej vpisati otroka v šolo v svojem primarnem šolskem okolišu, najkasneje v 14 dneh po izteku roka za vpis pa vložijo pri šoli, v katero želijo vpisati otroka, **vlogo za prepis**. Možno je tudi, da starši prepišejo otroka v šolo zunaj svojega šolskega okoliša tudi v drugem in v naslednjih razredih, vendar pa mora biti postopek prepisa zaključen najkasneje 15 dni pred začetkom novega šolskega leta.

Šola, na katero so starši naslovili vlogo za prepis, je dolžna o tem odločiti najkasneje v tridesetih dneh od dneva, ko je vlogo prejela. V kolikor je vlogi staršev ugodeno, torej ko šola izda **soglasje za prepis**, o svoji odločitvi pisno obvesti starše. Šola, ki izda soglasje za prepis, je v skladu z uredbo dolžna obvestiti šolo v šolskem okolišu, v katerem učenec prebiva. Starše in šolo primarnega šolskega okoliša pa je potrebno obvestiti tudi o morebitno neugodno rešeni vlogi za prepis, saj so s tem seznanjeni, da bo otrok obiskoval šolo svojega šolskega okoliša oziroma šolo, ki jo je obiskoval že pred vložitvijo vloge za prepis.

b) odložitev začetka šolanja in odložitev šolanja v 1. razredu – 45. in 47. člen ZOsn

Starši morajo v skladu s 45. členom ZOsn v prvi razred osnovne šole vpisati otroke, ki bodo v koledarskem letu, v katerem bodo začeli obiskovati šolo, dopolnili starost 6 let. Otroku se lahko pričetek šolanja na predlog staršev, zdravstvene službe ali komisije za usmerjanje odloži za eno leto, če se ugotovi, da otrok ni pripravljen za vstop v šolo.

V skladu s 46. členom ZOsn se ob vpisu otroka v osnovno šolo lahko na željo staršev ugotavlja pripravljenost otroka za vstop v šolo. Če starši predlagajo odložitev šolanja, ker menijo, da njihov otrok ni pripravljen za vstop v šolo, oziroma če odložitev šolanja predlaga zdravstvena služba, je ugotavljanje pripravljenosti otroka za vstop v šolo. Učencu se med šolskim letom v prvem razredu lahko v skladu s 47. členom ZOsn na predlog šolske svetovalne službe, šolske zdravstvene službe ali komisije za usmerjanje v soglasju s starši iz zdravstvenih in drugih razlogov odloži šolanje za eno leto.

c) prešolanje učenca – 54. člen ZOsn

Učenec osnovne šole v skladu s 54. členom ZOsn ne more biti izključen iz šole, dokler je šoloobvezen. Če je iz učnih ali vzgojnih razlogov potrebno, lahko osnovna šola v soglasju ali na zahtevo staršev vključi učenca v drugo osnovno šolo, če ta s tem soglaša. Šola lahko iz vzgojnih razlogov prešola učenca na drugo šolo brez soglasja staršev, če so kršitve pravil šole takšne narave, da ogrožajo življenje ali zdravje učenca oziroma življenje ali zdravje drugih ali če učenec po treh vzgojnih opominih v istem šolskem letu in kljub izvajanju individualiziranega vzgojnega načrta onemogoča nemoteno izvajanje pouka ali drugih dejavnosti, ki jih organizira šola.

Če se učenca prešola brez soglasja staršev, si šola pred odločitvijo o prešolanju učenca na drugo šolo pridobi mnenje centra za socialno delo ter soglasje šole, v katero bo učenec prešolan, glede na okoliščine pa tudi mnenje drugih inštitucij. Šola staršem vroči **odločbo o prešolanju**, v kateri navede tudi ime druge šole ter datum vključitve v to šolo.

d) oprostitev sodelovanja pri posameznem predmetu - 52. člen ZOsn

Učenec je iz zdravstvenih razlogov lahko oproščen sodelovanja pri posameznih oblikah vzgojno-izobraževalnega dela v šoli. Učenec 7., 8. in 9. razreda, ki obiskuje glasbeno šolo z javno veljavnim programom, je na predlog staršev oproščen sodelovanja pri izbirnih predmetih. O oprostitvi v obeh primerih odloči ravnatelj.

e) prepoved obiskovanja osnovne šole po izpolnitvi osnovnošolske obveznosti - 55. člen ZOsn

Učenec, ki v devetih letih ni končal osnovnošolskega izobraževanja, sme nadaljevati šolanje še 2 leti in tako obdrži status učenca. Če učenec z neprimernim odnosom ovira vzgojno-izobraževalno delo, lahko ravnatelj na predlog učiteljskega zbora ne glede na

navedeno med šolskim letom oziroma ob koncu šolskega leta odloči, da učenec ne sme več obiskovati osnovne šole.

f) status učenca, ki se vzporedno izobražuje in status športnika

Učenec, ki se vzporedno izobražuje v glasbenih in drugih šolah, ki izvajajo javno veljavne programe, oziroma je perspektivni športnik, lahko pridobi status učenca, ki se vzporedno izobražuje, oziroma status športnika. Predlog za dodelitev statusa podajo starši in učenec. Učencu s statusom se prilagodijo šolske obveznosti. Prilagajanje šolskih obveznosti se uredi s pisnim dogovorom med šolo in starši. Prilagodijo se obiskovanje pouka in drugih dejavnosti, načini in roki za ocenjevanje znanja ter drugo.

Status učencu preneha na zahtevo učenca in staršev, s potekom časa, za katerega mu je bil dodeljen, ali če prenehajo razlogi, zaradi katerih mu je bil status dodeljen, ali če ni več učenec šole, na kateri je pridobil status, oziroma če se mu status odvzame. Če učenec ne izpolnjuje obveznosti iz dogovora oziroma zaradi kršitve njegovih dolžnosti, določenih z zakonom ter drugimi predpisi in akti šole, mu šola lahko status začasno oziroma trajno odvzame na predlog razrednika oziroma učiteljskega zbora.

300 Učencu status lahko miruje. Predlog za mirovanje statusa lahko podajo starši in učenec.

O dodelitvi, odvzemu in mirovanju statusa odloči ravnatelj. Pred tem si v prvem izobraževalnem obdobju pridobi mnenje razrednika, v drugem in tretjem izobraževalnem obdobju pa tudi mnenje oddelčnega učiteljskega zbora.

Šola s pravili o prilagajanju šolskih obveznosti podrobneje uredi postopek za pridobitev statusa in prilagajanje šolskih obveznosti.

g) subvencioniranje šolske prehrane in šole v naravi

V skladu s 83. členom **Zakona o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja** (Uradni list RS, št. 16/07 – UPB 5 in 36/08) se za učence, ki zaradi socialnega položaja ne zmorejo v celoti plačati prispevkov za materialne stroške šole v naravi in za prehrano učencev, zagotovi sredstva država v skladu z normativi in standardi, ki jih določi minister.

Pravilnik o financiranju šole v naravi (Uradni list RS, št. 61/04 in 70/08) v 13. členu določa, da za učence, ki zaradi socialnega položaja ne zmore v celoti plačati prispevka za šolo v naravi, šola pri določitvi višine dodelitve sredstev upošteva zlasti naslednje kriterije: prejemanje denarne socialne pomoči po predpisih o socialnem varstvu, višin dohodkov na družinskega člana, višino otroških dodatkov, brezposelnost staršev, dolgotrajna bolezen v družini, dolgotrajnejši socialni problemi in druge specifičnosti v družini. Svet šole na podlagi navedenih kriterijev sprejme podrobnejše kriterije za

dodelitev sredstev za subvencioniranje šole v naravi, po predhodni pridobitvi mnenja sveta staršev. O upravičenosti učenca do subvencioniranja šole v naravi se odloča v skladu s 60. a, 60. b in 60. c členom Zakona o osnovni šoli.

Smiselno enaka določila vsebuje **Pravilnik o subvencioniranju šolske prehrane učencev v osnovnih šolah** (Uradni list RS, št. 34/04 in 70/08).

IV. Odločanje v zvezi z ocenjevanjem znanja učencev in napredovanjem učenca v osnovni šoli

ZOsn v 61. členu določa načine ocenjevanja znanja učencev, v 69. členu pa določa pogoje za napredovanje učencev osnovne šole. Podrobnejša določila s tem v zvezi so predpisana v **Pravilniku o preverjanju in ocenjevanju znanja ter napredovanju učencev v osnovni šoli** (Uradni list RS, št. 73/08). Z vidika vodenja dokumentacije, ki se nanaša na ocenjevanje znanja in napredovanje učencev, je potrebno upoštevati tudi **Pravilnik o dokumentaciji v osnovni šoli** (Uradni list RS, št. 59/08).

Ocenjevanje znanja je ugotavljanje in vrednotenje, v kolikšni meri učenec dosega cilje oziroma standarde znanja ter se opravi po obravnavi novih vsebin iz učnih načrtov in po preverjanju znanja (2. člen pravilnika). Način oblikovanja zaključne ocene določa 16. člen pravilnika.

a) ugovor na zaključno oceno – 68. člen ZOsn

Če učenec in starši menijo, da je bil učenec ob koncu pouka v šolskem letu nepravilno ocenjen, lahko starši v treh dneh po prejemu spričevala oziroma zaključnega spričevala pri ravnatelju vložijo **obrazložen ugovor**. Ravnatelj najpozneje v treh dneh po prejemu ugovora imenuje komisijo. Med člani komisije mora biti vsaj en član, ki ni zaposlen v šoli. Če komisija ugotovi, da je ocena učenca ob koncu pouka v šolskem letu neustrezna, učenca ponovno oceni. **Odločitev komisije** je dokončna.

Če učenec in starši menijo, da je pri ugotavljanju dosežka učenca pri nacionalnem preverjanju znanja ob koncu tretjega obdobja prišlo do pisne ali računske napake, lahko starši v treh dneh po prejemu zaključnega spričevala pri ravnatelju vložijo obrazložen ugovor. Ravnatelj najpozneje v treh dneh po prejemu ugovora imenuje komisijo. Med člani komisije mora biti vsaj en član, ki ni zaposlen v šoli.

Če komisija ugotovi, da je pri ugotavljanju dosežka učenca pri nacionalnem preverjanju znanja ob koncu tretjega obdobja prišlo do pisne ali računske napake, se postopek ugotavljanja dosežka ponovi. Odločitev komisije je dokončna.

Podrobnejša določila o postopku ugovora na zaključno oceno so vsebovana v Pravilniku o preverjanju in ocenjevanju znanja ter napredovanju učencev v osnovni šoli.

b) odločanje o ponavljanju učencev - 69. člen ZOsn

Odločitev o ponavljanju učenca sprejme **učiteljski zbor**. Če se učenec in starši ne strinjajo z odločitvijo o ponavljanju razreda, lahko v treh dneh po prejemu spričevala pri ravnatelju vložijo obrazložen ugovor. O ugovoru se odloči na način in po postopku, določenem v 68. členu ZOsn. Podrobnejša določila v zvezi z obravnavo ugovora določa 29. člen Pravilnika o preverjanju in ocenjevanju znanja ter napredovanju učencev v osnovni šoli.

Ravnatelj po prejemu ugovora preveri, če je bil ugovor vložen pravočasno. Nepravočasen ugovor ravnatelj s sklepom zavrže. Če je ugovor pravočasen, ravnatelj najpozneje v treh dneh po prejemu ugovora imenuje komisijo, ki jo sestavljajo predsednik in dva člana. Med člani komisije mora biti vsaj en član, ki ni zaposlen v šoli. Komisija pregleda obrazložen predlog za ponavljanje ter dokumentacijo, ki se nanaša na ocenjevanje učenca in se po pregledu odloči o ustreznosti odločitve učiteljskega zbora. Odločitev komisije je dokončna. O odločitvi komisije šola starše ter učenca obvesti najkasneje v osmih dneh po vložitvi ugovora.

c) odločanje o hitrejšem napredovanju učenca - 79. člen ZOsn

Učencem, ki dosegajo nadpovprečne rezultate v učenju, mora osnovna šola na predlog staršev, učiteljev ali šolske svetovalne službe omogočiti, da prej kot v devetih letih končajo osnovnošolsko izobraževanje in s tem izpolnijo osnovnošolsko obveznost. O hitrejšem napredovanju učenca odloča učiteljski zbor v soglasju s starši. Odločitev o hitrejšem napredovanju učenca v višji razred mora biti v skladu s 30. členom Pravilnika o preverjanju in ocenjevanju znanja ter napredovanju učencev v osnovni šoli vpisana v šolsko dokumentacijo.

V. Inšpekcijski nadzor na področju vzgoje in izobraževanja

Nadzor nad izvajanjem predpisov s področja vzgoje in izobraževanja v skladu z **Zakonom o šolski inšpekciji** (Uradni list RS, št. 114/05 - UPB1). Šolsko inšpekcijo opravlja Inšpektorat RS za šolstvo in šport.

Nadzor opravljajo inšpektorji kot redni, izredni in ponovni nadzor. Izredni nadzor se lahko opravi na podlagi pobude udeleženca izobraževanja (učenca), starša, sveta staršev, predstavnika reprezentativnega sindikata ali zaposlenih. Področje nadzora šolske inšpekcije je opredeljeno v 12. členu zakona, med drugim se nadzor nanaša tudi na izvajanje vpisa in izpisa učencev, preverjanje in ocenjevanje znanja ter napredovanje učencev, sodelovanje staršev s šolo in njihovo pravočasno informiranost o uspehu in napredovanju, določanje prispevkov staršev ter njihovo namensko uporabo, organiziranost učencev in uresničevanje pravic in dolžnosti učencev. Inšpektor lahko v skladu s 14 a členom zakona o šolski inšpekciji med drugim razveljavi oceno in odredi ponovno ocenjevanje, če pri nadzoru ugotovi kršitev zakonov, drugih predpisov in aktov, ki določajo preverjanje in ocenjevanje znanja.

Zoper **odločbo, ki jo izda inšpektor**, je v skladu z 21. členom navedenega zakona možna **pritožba** v osmih dneh od dneva njene vročitve **na ministrstvo, pristojno za šolstvo**. Odločba ministrstva je dokončna, zoper drugostopenjsko odločitev je možno sprožiti **upravni spor**.

VI. Sodno varstvo pravic

Sodno varstvo pravic in pravnih koristi posameznika proti odločitvam in dejanjem državnih organov, organov lokalnih skupnosti in nosilcev javnih pooblastil se v skladu z **Zakonom o upravnem sporu** (Uradni list RS, št. 105/06 in 26/07) zagotavlja v upravnem sporu, na način in po postopku, ki ga določa navedeni zakon, če za določeno zadevo ni z zakonom zagotovljeno drugo sodno varstvo. V upravnem sporu odloča sodišče o zakonitosti dokončnih upravnih aktov, s katerimi se posega v pravni položaj tožnika. Dokončni upravni akt je tisti akt, zoper katerega ni mogoče vložiti rednih pravnih sredstev v postopku odločanja. Upravni spor ni dopusten, če stranka, ki je imela možnost vložiti pritožbo ali drugo pravno sredstvo zoper upravni akt, tega ni vložila ali ga je vložila prepozno. Upravni spor se začne s tožbo ali z drugim pravnim sredstvom, če zakon tako določa. V upravnem sporu odloča na prvi stopnji upravno sodišče, če zakon ne določa drugače.

Literatura

1. Zakon o osnovni šoli (Uradni list RS, št. 81/06 – UPB3 in 102/07)
2. Poročevalec Državnega zbora Republike Slovenije, št. 57 z dne 20. 06. 2007, str. 48
3. Zakon o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja (Uradni list RS, št. 16/07 – UPB5 in 36/08)
4. Zakon o šolski inšpekciji (Uradni list RS, št. 114/05 – UPB1)
5. Zakon o splošnem upravnem postopku (Uradni list RS, št. 80/99 in spremembe)
6. Zakon o upravnem sporu (Uradni list RS, št. 105/06 in 26/07)
7. Uredba o izobrazbi, ki jo morajo imeti zaposleni za vodenje in odločanje v upravnem postopku in o strokovnem izpitu iz upravnega postopka (Uradni list RS, št. 29/00, 66/04 in 17/06)
8. Uredba o določitvi enostavnih upravnih zadev, za katere ni potrebno opravljati strokovnega izpita iz upravnega postopka (Uradni list RS, št. 76/08)
9. Uredba o merilih za oblikovanje javne mreže osnovnih šol, javne mreže osnovnih šol in zavodov za vzgojo in izobraževanje otrok in mladostnikov s posebnimi potrebami ter javne mreže glasbenih šol (Uradni list RS, št. 16/98, 27/99 in 134/03)
10. Pravilnik o vzgojnih opominih v osnovni šoli (Uradni list RS, št. 76/08)
11. Pravilnik o pravicah in dolžnostih učencev v osnovni šoli (Uradni list RS, št. 75/05)
12. Pravilnik o financiranju šole v naravi (Uradni list RS, št. 61/04 in 70/08)
13. Pravilnik o subvencioniranju šolske prehrane učencev v osnovnih šolah (Uradni list RS, št. 34/04 in 70/08)
14. Pravilnik o preverjanju in ocenjevanju znanja ter napredovanju učencev v osnovni šoli (Uradni list RS, št. 73/08)
15. Pravilnik o dokumentaciji v osnovni šoli (Uradni list RS, št. 59/08)